BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3-3

Nr. Wilno, dnia 25 września 1930 roku. 322.

Treść numeru:

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

-----ooOoo-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Lietuvos Aidas" o stosunkach niemiecko-litewskich.

"Lietuvos Aidas" Nr.215 z dn.22.IX.1930 r. Art.p.t."Skarga niemiecka w Lidze Narodów". Streszczenie:

Z Genewy nadeszły wiadomości, że Niemcy poparły skargę Kłajpedzian do Rady Ligi Narodów w sprawie rzekomego pogwałcenia konwencji kłajpedzkiej przez rząd litewski. W ten sposób potwierdzają się pogłoski o kłajpedzkiej skardze. Jak się okazuje, treść skargi odpowiada niemal całkowicie zamieszczanym przed paru tygodniami komunikatom. Niemcy popierają żądania Kłajpedzian w sprawach następujących: 1. Rząd obszaru Kłajpedy ma być tworzony według zasad parlamentaryzmu i demokracji. 2. Gubernator nie powinien się wtrącać do autonomicznych spraw Kłajpedy, względnie powinien motywować swe veto co do wydawanych przez sejmik kłajpedzki ustaw. 3. Rząd litewski winien pod każdym względem szanować nietykalność sądownictwa na obszarze Kłajpedy . 4. Rząd litewski winien wypłacać Kłajpedzie należną część dochodów. 5. Rząd litewski winien znieść stan wojenny i cenzurę prasową. 6. Należy ograniczyć ustawy, na mocy których prawa gubernatora są zbyt szeroko pojmowane.

Wszystkie te żądania Niemców kłajpedzkich są nieuzasadnione. Trudnoby znaleść chociaż jeden fakt, któryby świadczył, że rząd litewski w czemkolwiek konwencję kłajpedzką pogwałcił. Istotnie. Kłajpedzianie np. żądają utworzenia dyrektorjatu krajowego n zasadach parlamentarnych. Tymczasem na tych właśnie zasadach tworzono dotychczas wszystkie dyrektorja krajowe. pewne przewlekanie przy tworzeniu ostatniego dyrektorjum jest normalnym objawem w państwach o ustroju parlamentarnym. Niemcy same przeżywały podobne trudności przy tworzeniu rządów, po ostatnich zaś wyborach do Reichstagu należy oczekiwać szczególnie poważnych utrudnień.

Również i inne oskarżenie, wysunięte przez kłajpedzian i głoszące, iż gubernator nie podaje motywów swego veto, zakładanego przeciwko ustawom, przyjętym przez sejmik, jest bezpodstawne, bowiem § 16 konwencji kłajpedzkiej nie zobowiązuje gubernatora do podawania motywów swego veto przeciwko pewnym ustawom.

Smieszne natomiast jest żądanie Kłajpedzian zawieszenia ustaw, rozszerzających prawa gubernatora kraju Kłajpedzkiego. O takiem rozszerzeniu nikt w Litwie nie słyszał.

Należy się dziwić, iż rząd niemiecki w takich warunkach zechciał wspomnianą skargę poprzeć w Radzie Ligi Narodów. W tym wypadku najbardziej, być może, zawiniła prasa wschodnio-pruska, która w ciągu kilku miesięcy prowadziła planową kampanję przeciwko rządowi litewskiemu i inspirowana przez pewne grupy niemieckie, starała się poróżnić Berlin z Kownem. Należy ubolewać, iż te usiłowania nieodpowiedzialnych polityków osiągnęły kustek. Wystąpienie rządu niemieckiego będzie musiało wywołać ujemne wrażenie wśród przyjaciół Niemców w Litwie. Wobec tych ścisłych stosunków politycznych i gospodarczych, jakie dotąd łączyły Niemcy z Litwą, wtrącanie się Niemiec do stosunków między rządem centralnym a krajem Kłajpedzkim stanowi bez wątpienia dysonans.

Wypada dzisiaj z ubolewaniem podkreślić również inny fakt. Mianowicie, pewien odłam Niemców, jak widać, dobrych stosunków z Litwą nie ceni. Wskazują to głosy, które ukazały się przed kilku dniami w prasie niemieckiej i otwarcie, a nawet rzec można, cynicznie żądają zastosowania przez Niemcy w stosunku do Litwy represyj gospodarczych: wskazują, iż Litwę, która posiada w Niemczech rynek zbytu dla przeszło połowy swego eksportu, łatwo byłoby zmusić do posłuszeństwa.-

[illegible] 29.IX.1930 r. [illegible] 4.

[illegible]

„Lietuvos Aidas" nr.214 z dn.22.IX.1930 r. [illegible]

[illegible] niemieckie w Lidze Narodów. [illegible]

Z Genewy nadeszły wiadomości, że „Niemcy poparły skargę [illegible] Kłajpedzian do Rady Ligi Narodów [illegible] konwencji kłajpedzkiej przez rząd litewski [illegible]

[illegible]

[illegible] Dyrektorjum jest [illegible] parlamentarnym [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Wynnada [illegible]

[illegible] szczebla.-

W dalszym ciągu polityce zagranicznej Litwy stawiane są zarzuty, iż za rządów Voldemarasa skierowana była ku nastraszeniu Niemców rzekomą ugodą z Polską: tej metody nie wyrzekła się i obecna polityka zagraniczna Litwy.

Rząd litewski nie ma potrzeby zbytnio się przejmować skargą Kłajpedzian. Społeczeństwo litewskie zrozumie, iż rządowi Rzeszy trudno było oprzeć się głosom prasy niemieckiej. Biorąc zaś pod uwagę, iż rząd litewski posiada dostatecznie dowodów, by odeprzeć wszelkie zarzuty, należy sądzić, iż efekt skargi będzie nieznaczny. Wskaże on tylko światu, iż pewne sfery niemieckie dążą wszelkiemi sposobami do wytworzenia w Europie wschodniej opinji, przychylnej dla rewizji granic niemieckich.-

"Rewelacje" "Berliner Tageblattu" w sprawie porozumienia polsko-litewskiego.

Od czasu do czasu zamieszcza prasa zagraniczna, zwłaszcza niemiecka, sensacyjne i nieprawdopodobnie brzmiące pogłoski na temat stosunków polsko-litewskich. Ostatnio na łamach "Berliner TageblattU" ukazały się następujące "rewelacje", pochodzące rzekomo z Kowna, a mające potwierdzać dementowane w swoim czasie przez rząd litewski wiadomości o prywatnych rokowaniach polsko-litewskich: Podajemy "rewelacje" "Berliner Tageblattu", jako pewnego rodzaju curiosum:

Prywatne rokowania polsko-litewskie prowadzone są w majątku brata Piłsudskiego Pikieliszkach i w polskiem ministerstwie spraw zagranicznych pod przewodnictwem dyrektora ministerjalnego Tarnowskiego. Ze strony Litwy bierze udział w rokowaniach część przywódców partji chrześcjańsko-demokratycznej, wpływowi politycy ludności litewskiej w Wilnie, z polecenia zaś Watykanu uczestniczy w układach ks. Urbanowicz z Ameryki. Porozumiano się co do rozwiązania kwestji wileńskiej w sposób następujący.

Nowa granica ma przejść przez miejscowości Widze, Gierwecie i wzdłuż Wilenki. Dworzec kolejowy Wilejka pozostaje w rękach polskich. Samo Wilno zostaje podzielone w sposób następujący, iż Zamek, kościół Bonifraterski, Katedra i Al.Mickiewicza przechodzą do Litwy, podczas gdy Pałac Biskupi, Uniwersytet, kaplica Ostrej Bramy i dworzec kolejowy pozostają w ręku polskiem. Na południe od Wilna granica ma przebiegać w sposób następujący, iż Landwarowo i Lejpuny będą w Polsce, Troki zaś w Litwie. Sejny i Wigry przejdą do Litwy, Suwałki zaś pozostaną polskie. Linje kolejowe w pomienionych terenach przechodzą do rąk prywatnych i zostaje zagwarantowany swobodny ruch tranzytowy. Polska żąda za te ustępstwa terytorjalne morskiej bazy wojennej w Kłajpedzie i Nidzie. Po skutecznych prywatnych rokowaniach w sprawie tego projektu ks. Urbanowicz udał się do Rzymu, aby złożyć tu sprawozdanie.

Te prywatne układy znalazły tymczasem odgłos. Jak się wydaje, kierownicze litewskie koła polityczne są skłonne do zaaprobowania tego projektu. Pogląd, iż czas już osiągnąć porozumienie z Polską, zyskuje obecnie coraz więcej posłuchu w związku z sesją genewską, w której biorą udział ministrowie Zaleski i Zaunius. W tych dniach minister spraw zagranicznych Zaunius odbył rozmowę z ministrem Rzeszy Curtiusem. W międzyczasie Zaleski zawiadomił piśmiennie Ministra Spraw Zagranicznych Zauniusa o swej zgodzie co do podjęcia bezpośrednich rokowań pomiędzy Litwą a Polską.-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

S i ó d m y k o n g r e s J e d n o ś c i l i t e w s k o - ł o t e w s k i e j w R y d z e . Według informacyj "Lietuvos Aidasa", odbył się w dniu 21 września w Rydze siódmy kongres towarzystwa Jedności litewsko-łotewskiej. Wygłoszono szereg przemówień i referatów, nawołujących oba kraje do wspólnej pracy.-

D o k o ł a r o k o w a ń p o l s k o - l i t e w s k i c h . Jak podaje genewski korespondent "Lietuvos Aidasa", polski minister spraw zagranicznych Zaleski przesłał na ręce litewskiego ministra spraw zagranicznych list, w którym proponuje podjęcie bezpośrednich rokowań między obu krajami celem uzupełnienia układu o ruchu pogranicznym nową konwencją, która określałaby sposób regulowania na miejscu zajść pogranicznych, oraz celem uregulowania komunikacji rzecznej w pobliżu linji administracyjnej. P.Zaleski oświadcza, iż w sprawie ustalenia miejsca i czasu rokowań, rząd polski gotów jest rozważyć wszelkie propozycje Litwy.-

"L i e t u v o s A i d a s" o d r u g i c h T a r g a c h P ó ł n o c n y c h w W i l n i e . Omawiając Drugie Targi Północne w Wilnie, "Lietuvos Aidas" podkreśla, że większość eksponatów wystawili Żydzi i że ani Niemcy ani ZSSR w wystawie udziału nie biorą.-

"T r i m i t a s" o g e r m a n i z a c y j n e j p o l i t y c e w P r u s a c h W s c h o d n i c h . "Trimitas", pisząc o sytuacji Litwinów w Prusach Wschodnich, oświadcza, co następuje: Niemcy wszędzie, gdzie tylko mogą, szczycą się tem, iż są wielkimi przedstawicielami kultury światowej, jednak, jeśli się weźmie pod uwagę stosunek Niemców do innych narodów, należy uznać ich zabarbarzyńców. Niemcy przy obchodzie 700 rocznicy chwili dziejowej, kiedy stopa krzyżaka dotknęła ziemi Prusów, okazują dzisiej nietylko brak tolerancji wobec Litwinów, lecz również brak kultury: wyroby litewskie, umieszczono na wystawie, które dotychczas miały swą prawdziwą nazwę, zostały przemianowane na "Ostpreussische Weberei"; domek litewski, zwany "Litauershaus", obecnie otrzymał nazwę "Heimatbäuschen"; pułk wojska tylżyckiego zawsze zwał się "Pr. Litth.Dragoner Regiment Nr.1.", obecnie na tablicy podczas pochodu słowo "Litth" zostało skreślone. Wśród typów, przedstawiających dawnych mieszkańców Prus, są Germanowie, dawni Prusowie, Krzyżacy, przybysze z Zalzburgu i t. d., brak tylko Litwinów, którzy zamieszkiwali i zamieszkują całe wybrzeże Niemna oraz okolice jego aż do Królewca. Jak widać, cięgi otrzymane pod Grunwaldem do dziś dnia stoją w pamięci Niemców, czego świadectwem są wspomniane fakty oraz dążenie Niemców do zniszczenia litewskiego elementu w kraju tylżyckim. W czasie uroczystości krzyżackich zakazano sprzedaż pisma Litwinów pruskich w języku niemieckim "Unsere Stimme".

Jednakże i wśród Niemców znaleźli się ludzie, którzy potrafili przedstawić w prawdziwem świetle działalność kulturalną Litwina Giziwisa, żyjącego przed 100 laty.

Na wystawie jubileuszowej przedstawiono go takim, jakim był istotnie i przez to dano świadectwo, iż od wieków w Prusach żyli Litwini. Nie podobało się to, naturalnie, miejscowym krzyżakom, którzy w bezczelny sposób chcieli wszystkich przekonać, iż wszystko w Prusach jest niemieckie.

Pismo "Naujas Tilžes Keleiwis" zamieściło gorzkie uwagi z powodu barbarzyństwa Niemców i podkreśliło, iż jakkolwiek chcą oni ukryć Litwinów pruskich przed okiem świata, to jednak Litwini w Prusach są, byli i będą.-

Z a p r z e c z e n i e E l t y w s p r a w i e p o g ł o s e k o r o k o w a n i a c h p o l s k o - l i t e w s k i c h . W sprawie rozpowszechnianych pogłosek o rokowaniach litewsko-polskich w kwestji wileńskiej, Elta dowiaduje się, iż odpowiedzialni politycy Litwy nic o tych rokowaniach nie wiedzą.-